

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра юридичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НАВС
полковник поліції
Станіслав ГУСАРЄВ
22.02.2023

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ**

Статус дисципліни – обов’язкова
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 08 «Право»
Спеціальність – 081 «Право»
Освітня програма – Право
Форми здобуття вищої освіти – денна
Мова викладання – українська
Форма підсумкового контролю – екзамен

Київ – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Юридична психологія» складена відповідно до програми підготовки фахівців з галузі знань «Право» (08), за спеціальністю «Право» (081), рівень освіти перший (бакалаврський), для денної форми навчання.

Розробники:

Олена КУДЕРМІНА – завідувач кафедри юридичної психології, доктор психологічних наук, професор

Іван ОХРИМЕНКО – професор кафедри юридичної психології, доктор юридичних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри юридичної психології
Протокол від 21 12 2023 року № 9

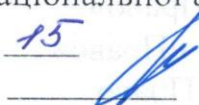
Завідувач кафедри
юридичної психології

Олена КУДЕРМІНА

Схвалено науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ
Протокол від 22 12 2023 року № 15

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни
Робоча програма переглянута на 202__ /202__ н.р. без змін; зі змінами .
(Додаток_).

протокол засідання кафедри від
__ . __ 202__ № __

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради від
__ . __ .202__ № __

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 202__ /202__ н.р. без змін; зі змінами
(Додаток_).

протокол засідання кафедри від
__ . __ 202__ № __

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради від
__ . __ .202__ № __

Голова НМР

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічне опосередкування правових відносин та правової поведінки в суспільстві.

Міждисциплінарні зв'язки: «Кримінальне право», «Судові та правоохоронні органи України», «Адміністративне право», «Кримінологія», «Інформаційні та комунікаційні технології», «Криміналістика».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Теоретико-методологічні засади юридичної психології.
2. Нормативна регуляція поведінки. Девіантна та делінквентна поведінка особистості.
3. Психологія особистості злочинця та злочинних груп.
4. Психологія юридичної діяльності.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Юридична психологія» є:

➤ засвоєння здобувачами вищої освіти системи загальнотеоретичних та практично-орієнтованих знань щодо психологічного опосередкування правоохоронної діяльності,

➤ формування системи знань про поведінку, особистість і діяльність осіб в рамках функціонування системи «людина-право»;

➤ формування вмінь і навичок психологічного аналізу юридичних явищ та психологічного впливу на об'єкти професійної діяльності.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Юридична психологія» є:

➤ ознайомлення здобувачів вищої освіти із категорійно-понятійним апаратом юридичної психології;

➤ отримання уявлення про основні напрями юридичної психології;

➤ сформувати вміння та навички практичної допомоги в рамках юридичної діяльності;

➤ формування у здобувачів вищої освіти уявлення про психологічну побудову профілактичної діяльності та психологічними вимогами до різних професій;

➤ формування у здобувачів вищої освіти уміння проводити психологічний аналіз ситуації вчинення правопорушення та особистості, що скоїла це правопорушення, налагоджувати психологічний контакт із ними та здійснювати психологічний вплив.

Перелік компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми

За результатами опанування навчальної дисципліни «Юридична психологія» здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ступеня вищої освіти бакалавра набувають інтегральну, загальні та спеціальні компетентності.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Результати навчання з дисципліни “Юридична психологія”:

РН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- об’єкт, предмет, завдання, методологічні, науково-теоретичні та практичні аспекти юридичної психології;

- історичний розвиток юридичної психології як науки на вітчизняному та зарубіжному рівнях;

- психологічний зміст правової соціалізації особистості, її правосвідомості та поведінки;

- психологічні особливості особистості злочинця, злочинної поведінки та злочинних груп;

- типологію злочинців та їх класифікації;

- психологічні особливості слідчої та судової діяльності;

- особливості проведення судово-психологічної експертизи;

- соціально-психологічні засади ресоціалізації засуджених до позбавлення волі та їх реадаптації після звільнення.

вміти:

- відрізняти злочинну поведінку від законослухняної на підставі їх – соціально-психологічного змісту;

- класифікувати типи злочинців;

- робити висновки щодо мотиву та мети злочинних дій, виокремлювати їх внутрішні детермінанти;

- проводити соціально-психологічний аналіз злочинної групи, визначити статус окремих учасників;

- використовувати психологічні знання при консультації слідчих та судових органів;

- проводити судово-психологічну експертизу;

- аналізувати чинники і динаміку розвитку натовпу та враховувати психологічні аспекти при розробці системи профілактичних заходів;
- аналізувати особливості виникнення і перебігу екстремальних ситуацій в правоохоронній діяльності;
- підтримувати і ефективно використовувати стан готовності до професійних дій у психологічно напружених умовах;
- аналізувати психологічний стан об'єкта професійного впливу, вибирати адекватні методи і прийоми;
- використовувати методи соціально-психологічного впливу, з метою ресоціалізації та реадаптації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Мова навчання: державна (українська).

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри юридичної психології, які безпосередньо проводять заняття, або на сайт кафедри: k015@naia.kiev.ua

2. Структура навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-методологічні засади юридичної психології.

Загальна характеристика юридичної психології: об'єкт, предмет, категорії та поняття, термінологія. Місце юридичної психології у системі психологічної науки. Напрями юридичної психології: кримінальна психологія, психологія процесуальної і непроцесуальної діяльності, пенітенціарна психологія, правова психологія, психологія юридичної праці, судово-психологічна експертиза, їх наукові інтереси. Характеристики ранньої історії юридичної психології (І. Т. Посошков, М. М. Щербатов, Й. Гофбауер, Й. Фредрех). Становлення юридичної психології як самостійної науки (Г. Грос, Е. Клапаред, А. Ф. Коні, Л. Й. Петражицький). Розвиток юридичної психології у 20-80 роки ХХ століття (О. Р. Ратінов, О. М. Столяренко, В. О. Коновалова, М. В. Костицький та ін.). Особливості сучасного стану вітчизняної юридичної психології (О. М. Бандурка, М. В. Костицький, В. М. Синьов, В. С. Медведєв та ін.). Перспективи розвитку юридичної психології в Україні в ХХІ ст. Загальнонаукові принципи в юридичній психології (принцип розвитку, принцип детермінізму, принцип єдності свідомості і діяльності, принцип системного підходу, принцип єдності теорії і практики, принцип особистісного підходу). Методи наукового дослідження в юридичній психології: спостереження, експеримент, бесіда, вивчення продуктів (результатів) діяльності, тестування (анкетування) та експертне оцінювання. Методи психологічного впливу на особистість (переконання, навіювання).

Тема 2. Нормативна регуляція поведінки. Девіантна та делінквентна поведінка особистості

Нормативна регуляція поведінки та її вплив на поведінку особистості. Соціальні норми. Нормативні системи та їх основні види: право, мораль, звичаї і традиції. Соціальна та асоціальна поведінка. Психологічні аспекти правової поведінки. Психологічна характеристика девіантної та делінквентної поведінки особистості. Нормослухняна, ненормативна та девіантна поведінка, загальна теорія соціальних відхилень. Дія та вчинок як елементи діяльності та поведінки. Психолого-правові ознаки протиправної поведінки і діяльності, формування особи правопорушника. Основні групи чинників, що впливають на протиправну поведінку.

Тема 3. Психологія особистості злочинця та злочинних груп

Особа та особистість як суб'єкт злочину, психологічні характеристики особистості, які впливають на вчинення злочину. Предмет та завдання кримінальної психології. Соціальні, правові, психологічні риси злочинності. Особистість злочинця. Концепції особистості злочинця. Структура особистості злочинця. Злочинна поведінка та механізми її формування. Основні категорії кримінально-правового поняття злочину (суспільна небезпека, протиправність). Особливості формування різновидів злочинної спрямованості. Акцентуація характеру і особистості як чинники злочину. Категорії “особистість, яка вчинила злочин” та “злочинна особистість (особистість злочинця)”. Психологічний портрет злочинної особистості насильницького типу, агресивність як базова риса насильницького типу. Психологічний портрет злочинності особистості корисливого типу, основні види корисливого мотиву. Психологічні аспекти проблеми підліткового віку у юридичній психології. Психологічні особливості особистості неповнолітнього правопорушника. Класифікація протиправної поведінки неповнолітніх.

Поняття злочинної групи та її психологічна характеристика. Основні різновиди груп за різними ознаками (безпосередність контактів, кількісний, віковий, статевий, національно-етнічний склад та ін.). Психологічна характеристика і особливості окремих груп, які вчиняють злочин (попередня змова, кримінальність головної мети, кримінальна організованість та ін.) Рольова структура групи як суб'єкту злочину. Закономірності функціонування злочинних груп. Психологічні аспекти організованої злочинності. Причини об'єднання неповнолітніх у злочинні групи. Умови, що сприяють перетворенню неформальних груп в антисуспільні. Групова стратифікація злочинних груп неповнолітніх. Профілактика злочинності молоді.

Тема 4. Психологія юридичної діяльності.

Психологічна структура юридичної діяльності. Психологічна характеристика юридичної діяльності.

Психологія особистості юриста. Психологічний розвиток, формування та деформація фахівця. Психологічна сутність професійної деформації.

Специфіка пізнавальної діяльності юриста. Особливості професійної комунікації та основні елементи комунікативної діяльності. Особливості

здійснення юридичної праці, що визначають необхідність організаційної діяльності. Види профілактичного впливу та їх основні групи. Психологічні чинники засвідчувальної діяльності.

Основні напрями і форми використання психологічних знань в слідчій діяльності. Психологічна структура слідчої діяльності. Вимоги слідчої діяльності до особистості. Типологія особистості слідчого.

Психологічні чинники ефективності огляду. Психологічні чинники ефективності пред'явлення для впізнання. Психологічні чинники ефективності слідчого експерименту. Психологічні особливості проведення допиту. Психологічні чинники, що впливають на ефективність обшуку. Судово-психологічна експертиза: об'єкт, методи, межі.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право»	Обов'язкова
Кількість розділів – 1	державне замовлення / за кошти фізичних або юридичних осіб	Рік підготовки: 3/2
Загальна кількість годин – 90		Семестр 5/4
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи здобувача вищої освіти –	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекції 20 год.
		Семінарські 20 год.
		Практичні 4 год.
		Самостійна робота 46 год.
		Вид контролю:
		екзамен

Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назва теми	Всього годин	Л	Сем	ПЗ	Самост. робота
1. Теоретико-методологічні засади юридичної психології	12	2	2		8
2. Нормативна регуляція поведінки. Девіантна та делінквентна поведінка особистості	18	4	4		10
3. Психологія особистості злочинця та злочинних груп	34	8	8	2	16
4. Психологія юридичної діяльності	26	6	6	2	12
Форма контролю – екзамен					
Всього	90	20	20	4	46

4. Плани лекційних, семінарських та практичних занять

Тема 1. Теоретико-методологічні засади юридичної психології

Лекція – 2 год.

Навчальні питання:

1. Місце юридичної психології в системі наук, її об'єкт і предмет.
2. Історія розвитку та сучасні напрями юридичної психології.
3. Принципи і методи юридичної психології.

Семінарське заняття – 2 год.

Перелік проблемних питань, що складають сутність теми

1. Загальна характеристика юридичної психології як науки та навчальної дисципліни. Предмет, об'єкт та завдання юридичної психології.
2. Історія та етапи розвитку юридичної психології.
3. Структура і основні напрями юридичної психології.
4. Принципи і методи юридичної психології.

Література до теми: [1; 3; 7-9; 12; 20, 23; 26-28]

Тема 2. Нормативна регуляція поведінки. Девіантна та делінквентна поведінка особистості

Лекція – 4 год.

Навчальні питання:

1. Нормативна регуляція поведінки та її вплив на поведінку особистості.
2. Психологічні аспекти правової поведінки.
3. Психологічна характеристика девіантної поведінки.

Семінарське заняття – 4 год.

Перелік проблемних питань, що складають сутність теми

1. Поняття «соціальна норма» та «нормативна регуляція поведінки».
2. Основні різновиди соціальних норм.
3. Психологічні механізми засвоєння особистістю соціальних норм.

4. Психологічна сутність правової соціалізації особистості.
5. Структурні компоненти індивідуальної правосвідомості.
6. Соціальна та асоціальна поведінка. Класифікація асоціальної поведінки: аморальна, антисоціальна, злочинна.
7. Психологічна характеристика девіантної поведінки. Прояви та рівні девіантної поведінки. Різновиди девіантної поведінки.
8. Делінквентна поведінка: загальна характеристика. Делінквентна субкультура.

Література до теми: [3; 5; 7-9; 11; 16-17; 23; 26]

Тема 3. Психологія особистості злочинця та злочинних груп

Лекція – 8 год.

Навчальні питання:

1. Поняття особистості злочинця та основні детермінанти її формування.
2. Структура особистості злочинця.
3. Злочинна поведінка та механізми її формування.
4. Психологічна характеристика злочинної групи.
5. Сутність та психологічні особливості різновидів злочинних груп.
6. Психологічна характеристика організованої злочинності.

Семінарське заняття – 8 год.

Перелік проблемних питань, що складають сутність теми

1. Поняття особистості правопорушника. Основні групи чинників, що впливають на формування протиправної поведінки.
2. Історичні погляди на природу злочинності. Біологізаторські та соціологізаторські концепції особистості правопорушника.
3. Структура особистості злочинця.
4. Злочинна поведінка та механізми її формування.
5. Психологічна характеристика етапів формування злочинної поведінки особистості.
6. Особливості формування різновидів злочинної спрямованості (насильницька, корислива).
7. Психологічна характеристика злочинної групи.
8. Сутність та психологічні особливості різновидів злочинних груп.
9. Психологічна характеристика організованої злочинності.
10. Предмет, об'єкт та основні завдання пенітенціарної психології.
11. Психологічні особливості особи в умовах позбавлення волі.
12. Особливості мікросередовища засуджених, його психологічна характеристика. Структура груп засуджених.

Практичне заняття – 2 год.

Мета практичного заняття: ознайомлення із теоріями злочинності, вміння складати психологічний портрет злочинця, знати сутність та особливості прояву злочинної поведінки та методи профілактичного впливу.

Запитання до практичного заняття

1. Теорії злочинності.
2. Особистість злочинця: поняття, детермінанти її формування.
3. Сутність та особливості злочинності неповнолітніх.
4. Перегляд фільму <http://police.dn.ua/news/view/top-najrezonansnishi-rozkrittiv-zlochiv-roku>
5. Перегляд фільму <https://lenta.ru/articles/2017/06/02/children/>

Література до теми: [2-3; 7-10; 16; 20-23]

Тема 4. Психологія юридичної діяльності

Лекція – 6 год.

Навчальні питання:

1. Психологічна структура юридичної діяльності.
2. Психологічні особливості юридичної діяльності.
3. Психологічні чинники слідчої та прокурорської діяльності.
4. Психологічні особливості суддівської та адвокатської діяльності.
5. Правові засади призначення та проведення судово-психологічної експертизи.

Семинарське заняття – 6 год.

Перелік проблемних питань, що складають сутність теми

1. Психологічна структура юридичної діяльності.
2. Психологічні особливості та структура слідчої діяльності.
3. Психологічна характеристика окремих слідчих (розшукових) дій.
4. Психологічні чинники прокурорської діяльності.
5. Психологічні чинники адвокатської діяльності.
6. Психологічні особливості суддівської діяльності.
7. Психологічні засади профілактичної діяльності.
8. Психологічні та організаційно-правові засади судово-психологічної експертизи.
9. Психологічні особливості професійного спілкування в юридичній діяльності.

Практичне заняття – 2 год.

Мета практичного заняття: добувачам необхідно відпрацювати вміння та навички створення професіограм та психограм юристів (фахові напрями: слідчий, адвокат, прокурор, суддя); визначення особливостей професійного спілкування юриста з різними категоріями осіб.

Завдання до практичного заняття:

1. Скласти професіограму професійної діяльності слідчого.
2. Скласти професіограму професійної діяльності прокурора та адвоката.

Література до теми: [1; 5-9; 11-17; 20-23; 26-27]

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів передбачає підготовку рефератів та інформаційних повідомлень, складання словника навчальної дисципліни, підготовку тестових завдань, мультимедійних презентацій.

Теми для написання доповідей

Доповідь студент пише від руки (3-4 ст.) і зачитує в аудиторії.

1. Класифікація соціальних норм, характеристика їх різновидів.
2. Поняття, властивості та основні функції соціальних норм.
3. Поняття девіантної поведінки та психологічна характеристика її різновидів.
4. Психологічна характеристика особистості злочинця та основні чинники її формування.
5. Психічні аномалії особистості та злочин.
6. Акцентуація як суб'єктивно-психологічна основа злочину.
7. Проблема класифікації особистості як суб'єкта злочину.
8. Типові психологічні характеристики особистості злочинця насильницького типу.
9. Корисливість особистості та корисливий мотив злочину.
10. Проблема класифікації груп як суб'єктів злочину.
11. Функціонально-рольова структура злочинної групи.
12. Проблема класифікації організованих злочинних груп.
13. Субкультура неповнолітніх як кримінально-психологічне явище.
14. Загальна характеристика злочинності неповнолітніх.
15. Особливості групової злочинності неповнолітніх.
16. Поняття структури юридичної діяльності. Різновиди юридичної діяльності.
17. Основні напрями і форми використання психологічних знань в слідчій діяльності.
18. Вимоги юридичної (слідчої, розшукової, профілактичної, експертної) діяльності до особистості.
19. Психологічна характеристика здійснення окремих видів судово-психологічних експертиз.
20. Загальна психологічна культура та спеціальна психологічна підготовленість.

6. Методи навчання та контролю

Методи навчання

Словесні

Розповідь-пояснення використовується під час навчання студентів на протязі лекції. За метою виділяються такі види розповіді: розповідь-вступ, розповідь-повість, розповідь-висновок. Ефективність зазначеного методу залежить головним чином від уміння викладача розповідати, дохідливості та доступності інформації, від поєднання його з іншими методами навчання.

Бесіда – це діалог між викладачем та студентом, який дає можливість за допомогою цілеспрямованих і вміло сформульованих питань спрямувати студентів на активізацію отриманих знань. Саме з допомогою їх викладач активізує діяльність студентів, ставлячи їм запитання для розмірковування, розв'язання проблемної ситуації.

Лекція служить для пояснення теми; її типовими ознаками є тривалість запису плану та рекомендованої літератури, введення та характеристика нових понять, розкриття та деталізація матеріалу, завершальні висновки викладача, відповіді на запитання.

Наочні методи

Ілюстрація – допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки.

Демонстрація характеризується рухомістю засобу демонстрування, наприклад, демонстрація навчальних фільмів.

Практичні методи: розв'язок задач, виконання практичних робіт. Ці методи не несуть нової навчально-пізнавальної інформації, а служать лише для закріплення, формування практичних умінь при застосуванні раніше набутих знань.

Навчальна робота під керівництвом викладача – самостійна робота. До неї належать написання рефератів, самостійні письмові роботи, контрольні роботи, вирішування тестів.

Методи контролю

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного, проміжного та підсумкового видів контролю.

Поточний контроль здійснюється через оцінювання усних відповідей щодо проблем для обговорення, передбачених планом семінарських занять, а також шляхом:

- проведення експрес-опитувань;
- тестування;
- підготовки доповідей і рефератів;
- написання самостійних і модульних контрольних робіт.

При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань слухачів і вміння застосовувати їх на практиці.

Проміжний контроль передбачає перевірку рівня засвоєння студентами теоретичного і практичного матеріалу модулів, що здійснюється в межах семестру наприкінці планового вивчення тем змістового модуля. Рівень

практичних навичок оцінюється в процесі вирішування студентами тестових завдань за тематикою дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену після закінчення вивчення дисципліни.

7. Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю:

1. Юридична психологія: поняття, об'єкт, предмет.
2. Взаємозв'язок юридичної психології з іншими галузями наукового знання
3. Структура та напрями юридичної психології.
4. Історія розвитку та етапи юридичної психології.
5. Принципи і методи юридичної психології.
6. Класифікація та характеристика основних методів юридичної психології.
7. Актуальні проблеми юридичної психології.
8. Особливості юридичної діяльності у системі "людина-суспільство-право".
9. Класифікація соціальних норм, характеристика їх різновидів.
10. Поняття, властивості та основні функції соціальних норм.
11. Загальні ознаки правової поведінки
12. Диференційовані ознаки правової поведінки.
13. Ознаки правосвідомості.
14. Різновиди правосвідомості.
15. Основні компоненти правосвідомості.
16. Закономірності правосвідомості осіб, що вчинили злочини.
17. Характерні риси соціальних відхилень (девіацій).
18. Показники соціальних відхилень.
19. Поняття девіантної поведінки та психологічна характеристика її різновидів.
20. Поняття особистості злочинця та основні теорії детермінації злочинної поведінки.
21. Психологічна характеристика особистості злочинця та основні чинники її формування.
22. Роль соціального і біологічного чинників у формуванні делінквентної поведінки.
23. Структура особистості злочинця.
24. Основні етапи формування антисоціальної поведінки.
25. Психологічна характеристика способу життя правопорушника.
26. Психологічна характеристика спрямованості злочинця.
27. Соціально-психологічні закономірності формування і розвитку злочинної групи.
28. Психологічна характеристика злочинної групи.
29. Основні шляхи об'єднання осіб у злочинні групи.
30. Психологічна структура злочинної групи.
31. Психологічні особливості різних видів злочинних груп: групи неповнолітніх і молоді.

32. Психологічні особливості різних видів злочинних груп: групи раніше засуджених.
33. Психологічні особливості різних видів злочинних груп: групи розкрадачів державного та приватного майна.
34. Психологічні особливості різних видів злочинних груп: групи корисливо-насильницької спрямованості.
35. Психологічні особливості різних видів злочинних груп: групи насильницької спрямованості.
36. Специфіка та основні види масовидних форм вияву активності громадян.
37. Психологічна характеристика основних різновидів масових скупчень громадян.
38. Психологічна характеристика основних різновидів натовпу.
39. Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу: соціальні чинники.
40. Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу: соціально-психологічні чинники.
41. Психологічна характеристика чинників, що впливають на формування агресивного натовпу: індивідуально-психологічні чинники.
42. Склад агресивного натовпу та основні етапи його розвитку.
43. Закономірності динаміки психіки людини в натовпі.
44. Соціально-психологічний склад натовпу.
45. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку натовпу.
46. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку випадкового скупчення.
47. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку споглядального скупчення (публіки).
48. Заходи соціально-психологічного впливу на поведінку панічного скупчення.
49. Помилки, яких припускаються працівники правоохоронних органів при взаємодії з великою, емоційно збудженою групою людей.
50. Характеристика основних різновидів юридичної діяльності.
51. Характеристика допоміжних компонентів структури юридичної діяльності.
52. Психологічна характеристика юридичної діяльності.
53. Психологічна структура слідчої діяльності.
54. Психологічні особливості слідчої діяльності.
55. Види та типи задач, що вирішують слідчі при розслідуванні злочинів.
56. Типологія особистості слідчого.
57. Вплив психологічних станів на ефективність діяльності слідчого.
58. Психологічні чинники ефективності огляду на місці.
59. Психологічні чинники ефективності пред'явлення для впізнання.
60. Психологічні чинники ефективності слідчого експерименту.
61. Психологічні особливості проведення допиту.
62. Психологічна характеристика допиту двох та більше осіб.
63. Психологічні чинники, що впливають на ефективність обшуку.
64. Психологічна характеристика пред'явлення особи для впізнання.

65. Особливості юридичної діяльності у системі “людина-людина”.
66. Чинники виникнення стану напруженості в процесі здійснення юридичної діяльності.
67. Поняття соціалізації, її структура і типи.
68. Соціально-психологічні механізми соціалізації.
69. Шляхи засвоєння правових норм і цінностей.
70. Правова психологія групи.
71. Компоненти спрямованості особистості на правомірну поведінку.
72. Сфери компетенції судово-психологічної експертизи.
73. Види судово-психологічної експертизи.
74. Підстави для призначення судово-психологічної експертизи.
75. Порівняльний аналіз судово-психологічної та судово-психіатричної експертизи.
76. Комплексні судово-психологічні експертизи: загальна характеристика.
77. Комплексні судово-психологічні експертизи: психолого-психіатрична експертиза.
78. Комплексні судово-психологічні експертизи: медико-психологічна експертиза.
79. Комплексні судово-психологічні експертизи: психолого-технічна експертиза.
80. Комплексні судово-психологічні експертизи: психолого-педагогічна експертиза.
81. Комплексні судово-психологічні експертизи: психолого-лінгвістична експертиза.
82. Пенітенціарна психологія: предмет та завдання.
83. Психологічна характеристика особистості засуджених.
84. Психологічна типологія засуджених.
85. Динаміка особистості в місцях позбавлення волі.
86. Основні методи психологічної корекції особистості засудженого.
87. Характеристика соціальної та психологічної адаптації засуджених в місцях позбавлення волі.
88. Психологічні особливості мікросередовища засуджених.
89. Психологічна характеристика адвокатської діяльності.
90. Психологія особистості адвоката.

8. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)				Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
				екзамен	
Мах 60%				Мах 40%	Мах 100%
T1	T2	T3	T4		
15	15	15	15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	відмінне виконання
85-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Рекомендована література

Основна (базова) література:

1. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянська Е.В. Юридическа психологія. Учебник. Харьков, 2002.
2. Баронін А. С. Психологічний профіль вбивць: Посібник. К., 2001.
3. Бедь В.В. Юридична психологія: Навчальний посібник для ВНЗ (ред. МОН України). 4-е вид. К.: Новий світ, 2007. 376 с.
4. Біленчук П.Д. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів: Навчальний посібник. К.: МАУП, 2007. 512 с.
5. Давидюк Н.М. Юридична психологія. Чернівці: Рута, 2006. 100 с.
6. Джу́жа О. М., Кондратьєв Я. Ю., Кулик О. Г., Михайленко П. П. Кримінологія: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2002.
7. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія: Підручник. К., 2004.
8. Казміренко Л.І. (у співавторстві). Формування психологічної готовності працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних ситуаціях затримання озброєного злочинця: наук.-практ. посібн. Київ-Чернівці, 2013.
9. Кудерміна О.І. Психологія особистості як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. – Чернівці: Наші книги, 2012. 415 с.
10. Кравченко О.В., Тимченко О.В., Христинко В.Є. Психологічне забезпечення діяльності ОВС в ризико-небезпечних ситуаціях оперативно-службової діяльності: Навчальний посібник. Х., 2002.
11. Медведєв В.С. Кримінальна психологія: Підручник. К.: Атіка, 2004. 368 с.

12. Медведєв В.С. (у співавторстві). Юридична психологія. Підручник. Київ: Видавничий дім «Слово2», 2018. 448 с.
13. Морозов О.М. Психологія особистості: оперативна аудіовізуальна діагностика: Навчальний посібник. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. 328 с.
14. Ніколенко О.С. Профілактика і корекція девіантної поведінки підлітків: Науково-методичний посібник. Чернівці: Рута, 2004. 60 с.
15. Охріменко І.М. Оперативно-розшукова психологія. Сучасний стан та перспективи розвитку. К., 2011.
16. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза: навчальний посібник. Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. 136 с.
17. Психологія слідчої діяльності / за ред. В.Г.Андросюка. К., 2008.
18. Робоча книга пенітенціарного психолога / за заг. ред. В. М. Синьова, В. С. Медведєва. К., 2000.
19. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями: навч. посібник / Д.О. Александров, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та ін. К.: КНТ, 2008. 152 с.
20. Юридична психологія. Практикум / за заг. ред. Л.І. Казміренко. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010.
21. Юридична психологія. Словник: Довідкове видання / Д.О. Александров, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та ін. / за заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсеєва. Вид. 2-е, уточ. та доп. К.: КНТ, 2008. 224 с.
22. Юридична психологія: Підручник / за заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Мойсеєва. К.: КНТ, 2007.
23. Медведєв В.С. (у співавторстві). Юридична психологія: підручник / С.Д. Максименко, В.С. Медведєв. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. 448 с.

Додаткова (допоміжна) література

24. Алексейчук В.І. Огляд місця події: тактика і психологія: монографія. Х.: Апостіль, 2012. 230 с.
25. Полонка І.А. Кореляційне обґрунтування поняття правової поведінки: науково-пізнавальне дослідження крізь призму правових систем сучасності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2019. Випуск 55. Том 1. С. 49-53.
26. Стрибко Т., Бойченко С. Правова поведінка як складник правосвідомості: загальнотеоретичний аналіз. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 257-261. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.4.43>
27. Фонарюк О. Ю. Макрорівні та мікрорівні формування протиправної поведінки людини. Європейські перспективи. 2016. № 3. С. 72-78.

Підписи авторів РПНД:

Олена КУДЕРМІНА

Іван ОХРИМЕНКО